

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

การปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงครามกับหลักนิติธรรม

จัดทำโดย พลโท สันติพงศ์ ธรรมปิยะ
รหัส ๖๓๐๘๔๑

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๘
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

การปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงครามกับหลักนิติธรรม

พลโท สันติพงศ์ ธรรมปิยะ^๑

บทนำ

หลักนิติธรรม (Rule of Law) นับว่าเป็นรากฐานอันสำคัญในการบริหารปกครองบ้านเมือง สำหรับสังคมตะวันตกแล้ว “Rule of Law” หยั่งรากลึกมาอย่างยาวนานจนเป็นจารีตประเพณีหรือวัฒนธรรมทางสังคม โดยเฉพาะประเทศอังกฤษที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี หรือระบบกฎหมาย Common Law ในส่วนของสังคมไทยนั้นก็มีการใช้หลักนิติธรรมมาอย่างยาวนานเช่นกัน สำหรับปัจจุบันนี้หลักนิติธรรมเห็นได้จากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ดังนี้

มาตรา ๓ “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุข ทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์การอิสระ และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และ**หลักนิติธรรม** เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม”

มาตรา ๒๖ “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อ**หลักนิติธรรม** ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุและจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง”^๒

ด้วยหลักการและเหตุผลข้างต้น “**หลักนิติธรรม**” นับว่าเป็นหลักการพื้นฐานในการกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจของหน่วยงานรัฐ โดยเฉพาะการปฏิบัติการกิจของหน่วยทหาร จะต้องปฏิบัติราชการตามอำนาจและหน้าที่ที่มีอยู่ในกรอบของรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และ**หลักนิติธรรม** ทำให้เห็นในเบื้องต้นได้ว่า “**การปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงครามกับหลักนิติธรรม**” เป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการบริหารปกครองบ้านเมือง ภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และ**หลักนิติธรรม** เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม

^๑ เจ้ากรมกิจการพลเรือนทหารบก

^๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

หลักนิติธรรม

หลักนิติธรรม (Rule of Law) เมื่อพิจารณาจากแนวคิดของชาวตะวันตกก็จะพบว่า มีรากเหง้ามาแต่ครั้งสมัยกรีกโบราณ ในคำกล่าวสำคัญที่ว่า การปกครองที่ดีนั้นควรจะเป็นการปกครองด้วยสิ่งใดระหว่าง “กฎหมายที่ดีที่สุด กับ สัตบุรุษหรือคนดี” โดยอริสโตเติล (Aristotle) ได้กล่าวสรุปว่ากฎหมายเท่านั้นที่ควรจะเป็นผู้ปกครองสูงสุดในระบอบการปกครอง และจากข้อสรุปของอริสโตเติลนี้ ส่งผลให้ได้มีการพัฒนาไปสู่แนวคิดพื้นฐานสำคัญของรัฐสมัยใหม่ว่าการปกครองที่ดีนั้นควรจะต้องให้กฎหมายอยู่สูงสุด (supremacy of law) และทุกคนต้องมีสถานะที่เสมอภาคและเท่าเทียมกันภายใต้บทบัญญัติของกฎหมาย กล่าวคือตามหลักการของการแบ่งแยกอำนาจ ผู้ปกครองจะมีอำนาจอันชอบธรรมในการออกและบังคับใช้กฎหมาย แต่ผู้ปกครองหรือรัฐก็ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายที่พวกเขาออกและบังคับใช้ด้วยเช่นเดียวกันกับพลเมืองคนอื่น ๆ ในรัฐนั้น เพื่อที่จะทำให้การเมืองการปกครองวางอยู่บนรากฐานของกฎหมายเดียวกัน^๓

ในขั้นต้นนี้ควรทราบเกี่ยวกับแนวคิดเรื่อง “หลักนิติธรรม” (Rule of Law) กับ “หลักนิติรัฐ” (The Rule of Law) เนื่องจากทั้งสองแนวคิดนี้แม้จะมีที่มาที่คล้ายคลึงกัน แต่ก็ยังมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญอยู่บางประการ กล่าวคือ ๑) หลักนิติรัฐ เป็นแนวคิดทฤษฎีทางกฎหมายของภูมิภาคพื้นทวีปในสายโรมานอเจอเมนิค (Romano-Germanic) หมายถึงการที่รัฐเคยทรงไว้ซึ่งอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ยอมลดตัวลงมาอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย ตลอดจนวางแนวทางที่มาของอำนาจและการใช้อำนาจ ผ่านช่องทางของกฎหมายทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ “อำนาจที่ไม่จำกัด” ของรัฐได้กลายเป็น “อำนาจตามกฎหมาย” ดังนั้นหลักนิติรัฐจึงมีระดับของการอธิบายทางทฤษฎีเริ่มต้นจากระดับโครงสร้างรัฐ (methodological collectivism) เกี่ยวกับความสูงสุดของกฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายลายลักษณ์อักษร ภายใต้การจัดโครงสร้างที่เป็นระบบตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการวางลำดับขั้นของกฎหมาย การวางหลักการแบ่งแยกอำนาจ และการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจรัฐไว้ในรัฐธรรมนูญ เพื่อธำรงไว้ซึ่งความสูงสุดของกฎหมาย ๒) หลักนิติธรรม เป็นแนวคิดทฤษฎีทางกฎหมายจารีตประเพณี (Common law) ของพวกแองโกลแซกซอน (อังกฤษ) ซึ่งเกิดขึ้นจากสภาพบริบททางการเมืองที่มีการต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิเสรีภาพในอังกฤษ ในช่วงกลางศตวรรษที่ ๑๗ จึงทำให้หลักนิติธรรมนั้นมีระดับของการอธิบายที่เริ่มต้นจากระดับปัจเจกบุคคล (methodological individualism) โดยมุ่งเน้นเรื่องการรับรองสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคล เนื่องจากสิทธิเสรีภาพที่ไม่มีกฎหมายเป็นหลักประกันก็ไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นสิทธิเสรีภาพอย่างแท้จริง ในทางกลับกันกฎหมายหากไม่ประกันซึ่งสิทธิเสรีภาพแล้ว พลเมืองในรัฐอาจจะมีสภาพตกเป็นทาสหรือเบี้ยล่างของผู้ปกครอง ซึ่งจะไม่สามารถทำให้ทุกๆ คนในรัฐรวมถึงตัวผู้ปกครองด้วยอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายได้อย่างแท้จริง เพียงแต่การประกันสิทธิเสรีภาพของแนวคิดหลักนิติธรรมนี้ จะไม่มีการจัดระบบโครงสร้างอำนาจรัฐผ่านการจัดวางลำดับขั้นของกฎหมายที่เคร่งครัด เพื่อจำกัดอำนาจรัฐ

^๓ Aristotle, The Politics, Book III, Part ๑๖.

เหมือนกับแนวคิดหลักนิติรัฐ หากแต่กระทำผ่านจารีตประเพณีที่ยึดถือต่อๆ กันมา โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพมากกว่าการจำกัดอำนาจรัฐ ด้วยการวางโครงสร้างและกลไกเชิงสถาบันทางการเมือง

ประการนี้ทำให้เห็นได้ว่า หลักนิติธรรม อยู่เคียงคู่กับหลักความสูงสุดของกฎหมายเสมอ เนื่องจากเมื่อรัฐใดใช้กฎหมายเป็นหลักการสูงสุดในการปกครองของรัฐแล้ว ย่อมเป็นหลักประกันว่า พลเมืองทุกคนทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้ปกครอง เมื่อปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือบริหารราชการแผ่นดิน จะต้องอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายอันเป็นสิ่งสูงสุด ดังนั้นในระบอบการปกครองที่ยึดหลักนิติธรรมพลเมืองทุกๆ คนที่อาศัยอยู่ในสังคมนั้นย่อมจะต้องมีความเท่าเทียมกันเสมอ และมั่นใจได้ว่าไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่รัฐหรือผู้ปกครองหรือบุคคลในรัฐบาล จะต้องอยู่ภายใต้กรอบกฎหมายเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีลักษณะร่วมกันระหว่าง หลักนิติรัฐ กับ หลักนิติธรรม ในประเด็นหลักความสูงสุดของกฎหมายอีกด้วย^๔

ความหมายของหลักนิติธรรม

หลักนิติธรรม (Rule of Law) ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลายอาทิ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมาย “หลักนิติธรรม” หมายถึง หลักพื้นฐานแห่งกฎหมาย สำหรับนักนิติศาสตร์และนักวิชาการได้ให้ความหมายของหลักนิติธรรมและอธิบายไว้หลายท่านที่สำคัญดังนี้

ศาสตราจารย์ Albert V. Dicey นักนิติศาสตร์ชาวอังกฤษ กล่าวว่า ความเป็นสูงสุดของกฎหมายหรือการปกครองโดยกฎหมายคือ หลักนิติธรรม อันประกอบด้วยหลักสำคัญ ๓ ประการดังนี้

หลักประการที่ ๑ หลักการลงโทษทางอาญา บุคคลไม่อาจถูกลงโทษทางอาญา เว้นแต่กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายที่ตราขึ้นโดยชอบธรรม และได้รับการตัดสินโดยศาลยุติธรรม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าหลักนิติธรรมเป็นระบบที่อยู่ตรงข้ามกับระบบที่มีการใช้อำนาจอย่างกว้างขวางและตามอำเภอใจ

หลักประการที่ ๒ หลักความเสมอภาคทางกฎหมาย บุคคลทุกคนไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่รัฐหรือผู้ปกครอง หรือบุคคลในรัฐบาลหรือประชาชน ย่อมอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน ดังนั้นย่อมไม่มีผู้ใดอยู่เหนือกฎหมายของแผ่นดิน ไม่ว่าผู้นั้นจะมีชาติกำเนิดหรือฐานะเศรษฐกิจและสังคมระดับใด

หลักประการที่ ๓ หลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของพลเมืองโดยศาลยุติธรรม ส่งผลให้บุคคลทุกคนต้องอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกันไม่ว่าจะจนหรือรวย โดยการให้ศาลเป็นผู้ตัดสินว่าบุคคลนั้นสมควรได้รับการบทลงโทษหรือไม่ทั้งคดีอาญา คดีปกครอง คดีแพ่งและพาณิชย์^๕

ศาสตราจารย์ Joseph Raz นักรัฐศาสตร์อาวุโสได้กล่าวถึงหลักการสำคัญที่เข้ากันได้กับหลักนิติธรรม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้ดุลพินิจและการให้ความเคารพในพื้นฐานทางทฤษฎี “หลักการยุติธรรมทางธรรมชาติ ควรรักษาไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องสิทธิที่จะได้รับการพิจารณา

^๔ วรเจตน์ ภาคีรัตน์, หลักนิติรัฐและหลักนิติธรรม, ๒๕๕๓, (Online) Available From.

<http://www.publaw.net/publaw/view.aspx?id=๑๔๓๑>.

^๕ Dicey, A.V., Introduction to the Study of the Law of the Constitution (๑๙๔๘), หน้า ๑๘๗-๑๘๘

คดีที่เป็นธรรม และการใช้ดุลพินิจเพื่อบังคับใช้กฎหมาย” โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ควรปฏิบัติ ผิดแผกแตกต่างไปจากที่กฎหมายให้อำนาจไว้ เช่น กฎหมายต้องมีผลต่อการกระทำข้างหน้า มากกว่ามีผลย้อนหลัง กฎหมายต้องมีความแน่นอนไม่ควรแก้ไขบ่อยครั้ง และกฎหมายต้องชัดเจน^๖

ศาสตราจารย์ Lon Fuller นักนิติศาสตร์ชาวอเมริกัน แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้กล่าวไว้ว่า หลักนิติธรรม ซึ่งหลักพื้นฐานแห่งกฎหมายต้องประกอบด้วยหลักการสำคัญ ๘ ประการดังนี้

หลักประการที่ ๑ ทุกคนต้องเคารพกฎหมายที่มีอยู่

หลักประการที่ ๒ กฎหมายต้องประกาศให้ทราบล่วงหน้าโดยทั่วกัน

หลักประการที่ ๓ กฎหมายต้องไม่มีผลย้อนหลัง

หลักประการที่ ๔ กฎหมายต้องบัญญัติไว้อย่างชัดเจน เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้ดุลพินิจตามอำเภอใจโดยมิชอบ

หลักประการที่ ๕ กฎหมายต้องหลีกเลี่ยงความขัดแย้งกันเอง

หลักประการที่ ๖ กฎหมายต้องไม่บังคับสิ่งที่เป็นไปไม่ได้

หลักประการที่ ๗ กฎหมายต้องยืนยงคงอยู่เพื่อให้หยั่งรากลึกในสังคม โดยต้องปรับให้เข้ากับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมได้ด้วย

หลักประการที่ ๘ การบังคับใช้กฎหมายต้องสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ที่ประกาศไว้

ทั้งนี้หลักนิติธรรมของศาสตราจารย์ Lon Fuller นั้นประกอบไปด้วยทั้งกระบวนการตรากฎหมายและเนื้อหาของกฎหมาย กล่าวคือต้องมีหลักนิติธรรมในกระบวนการตรากฎหมายและมีหลักนิติธรรมในเนื้อหาของกฎหมายด้วย^๗

ศาสตราจารย์ E.C.S. Wade นักนิติศาสตร์ชาวอังกฤษ แห่งมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ได้กล่าวในตำรา “The Supremacy of Law” ความว่า “หลักนิติธรรม” หมายถึง ความยิ่งใหญ่และสูงสุดของกฎหมายทั้งที่ตราไว้เป็นลายลักษณ์อักษรและทั้งที่มีได้ตราไว้เป็นลายลักษณ์อักษร^๘

ศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี เกษมทรัพย์ กล่าวว่า หลักนิติธรรม หมายถึง การปกครองโดยกฎหมายเป็นใหญ่มิใช่คนเป็นใหญ่ สำหรับประเทศที่ถือหลักการนี้เมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างราษฎรกับราษฎร หรือเจ้าหน้าที่รัฐกับราษฎร หรือผู้มีอำนาจในบ้านเมืองกับราษฎร กฎเกณฑ์ที่จะใช้ชี้ขาดปัญหาข้อขัดแย้งเหล่านี้คือตัวบทกฎหมายของบ้านเมือง มิใช่การวินิจฉัยชี้ขาดตามอำนาจหรือตามอำเภอใจของผู้มีอำนาจ หากหลักการนี้ฝังรากฐานในประเทศชาติบ้านเมืองได้อย่างมั่นคงแล้ว บ้านเมืองนั้นก็จะมีชื่อมีแป สรุปลได้ว่า หลักนิติธรรม ถือหลักกฎหมายเป็นหลักในการปกครองบ้านเมืองนั่นเอง^๙

^๖ Joseph Raz, “The Rule of law and Its Virtue”, The Quarterly Review, volume ๙๓, ๑๙๙๗, หน้า ๑๙๕

^๗ Lon Fuller, The Morality of law (Revised Ed, Yale University Press, New Havea, ๑๙๖๔), หน้า ๓๓-๓๘

^๘ E.C.S. Wade, Constitutional law, (๑๙๓๕), หน้า ๔๘-๔๙

^๙ ปรีดี เกษมทรัพย์, ประชาธิปไตยกับชนชั้นกลาง, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, พ.ศ. ๒๕๓๖), หน้า ๔๖

ศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ เครืองาม กล่าวว่า หลักนิติธรรม “Rule of Law” หมายถึง กฎหมายเป็นใหญ่ในทางสังคมและมีความเสมอภาค หากมีข้อพิพาทเกิดขึ้นต้องระงับคดีโดยศาล และศาลพิจารณาคดีเป็นธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ออกกฎหมายลงโทษย้อนหลัง และให้โอกาสคู่กรณีนำพยานเข้าสืบอย่างเต็มที่หรือที่เรียกว่า Fair Trial ซึ่งเป็นหัวใจของหลักนิติธรรม^{๑๐}

ศาสตราจารย์ ดร.ประยูร กาญจนกุล กล่าวว่า หลักนิติธรรม หมายถึง หลักพื้นฐานแห่งกฎหมาย โดยจำกัดอำนาจในทางนิติบัญญัติ เพื่อป้องกันมิให้ใช้อำนาจโดยมิชอบด้วยกฎหมาย และเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลให้เป็นไปตามกฎหมาย^{๑๑}

ศาสตราจารย์ อรรถนิติ ดิษฐอำนาจ กล่าวว่า หลักนิติธรรม คือการปกครองโดยกฎหมายที่เป็นธรรม ประการแรก กฎหมายที่บัญญัติออกใช้บังคับต้องออกเพื่อประโยชน์ของประชาชน ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ส่วนตัว ประการที่สอง การใช้บังคับกฎหมายต้องมีความยุติธรรมและเป็นไปด้วยความเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติหรือไม่ให้สิทธิคนใดคนหนึ่งดีกว่าอีกคนหนึ่ง หลักนิติธรรมหรือความยุติธรรมจึงเป็นสาระสำคัญของกฎหมายและเป็นอุดมการณ์ของนักกฎหมาย^{๑๒}

ศาสตราจารย์ จรัญ ภักดีธนากุล ได้กล่าวถึงหลักนิติธรรมส่วนหนึ่งว่า “หลักนิติธรรม” เป็นธรรมของการบริหารกฎหมาย ธรรมของการบริหารบ้านเมือง ธรรมในการปกครองของผู้สร้างกฎเกณฑ์ กติกา และผู้ตีความกฎเกณฑ์ ซึ่งต้องอยู่ในกรอบหลักนิติธรรมทั้งนั้นและไม่แตกต่างกับธรรมาธิปไตย ไม่ว่าจะปกครองรูปแบบใด หากอยู่ในธรรมาธิปไตยก็ทำให้ประเทศชาติผาสุกได้^{๑๓}

ดร.ประสาร ไตรรัตน์วรกุล กรรมการมูลนิธิมั่นพัฒนา และอดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ปาฐกถาในงาน TIJ Public Forum หัวข้อ “หลักนิติธรรมกับการพัฒนาโดยศึกษาแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช” จัดโดยสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย หรือ TIJ เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยกล่าวว่าปัจจุบันนักวิชาการและผู้บริหารในหลายประเทศทั่วโลกยอมรับว่า “หลักนิติธรรม” เป็น “รากฐาน” ในการสร้าง “ความสงบและความเป็นธรรม” หรือ “Peace and Justice” ซึ่งไม่เพียงเป็น ๑ ใน ๑๗ “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” หรือ Sustainable Development Goals (SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ แต่ยังเป็น “เครื่องมือ” หรือ “Enabling factor” ที่จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายอื่นด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่ง “หลักนิติธรรม” เปรียบเสมือน “เส้นด้าย” ที่ร้อยเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนข้อต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน^{๑๔}

^{๑๐} วิษณุ เครืองาม, คำบรรยายเรื่อง “การใช้หลักนิติธรรมในประเทศไทย”, สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, พ.ศ. ๒๕๕๓

^{๑๑} ประยูร กาญจนกุล, หลักนิติรัฐ หลักนิติธรรม, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พ.ศ. ๒๕๕๓

^{๑๒} อรรถนิติ ดิษฐอำนาจ, วารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๔, ๒๕๕๓ หน้า ๖

^{๑๓} จรัญ ภักดีธนากุล, หลักนิติธรรม : ความชอบธรรมตามกฎหมาย, เอกสารประกอบการบรรยายหลักสูตรหลัก นสพ. รุ่นที่ ๑ หน้า ๓

^{๑๔} ประสาร ไตรรัตน์วรกุล, บทความเรื่อง หลักนิติธรรมกับการพัฒนาตามแนวในหลวงรัชกาลที่ ๙, ๒๕๖๐.

ความสำคัญของหลักนิติธรรม

หลักนิติธรรม ถือว่าเป็นหลักการพื้นฐานแห่งกฎหมายที่สำคัญ และอาจกล่าวได้ว่ามีความสำคัญทั้งกฎหมายภายในประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศด้วยเหตุผล ๒ ประการดังนี้

ประการที่หนึ่งคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้บัญญัติเกี่ยวกับความสำคัญของหลักนิติธรรมไว้ใน ๒ มาตรา โดยเฉพาะหน่วยงานของรัฐนอกจากต้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายแล้ว ยังต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามหลักนิติธรรมอีกด้วย

มาตรา ๓ “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กฤษฎีกา และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม”

มาตรา ๒๖ “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุดูผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง”^{๑๕}

เมื่อพิจารณาตามประการนี้แล้วจะเห็นได้ว่า กฎหมายที่จะตราขึ้นใช้บังคับจะต้องเป็นไปโดยชอบตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและหลักนิติธรรม รวมทั้งไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลด้วยตลอดจนต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ราชการของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กฤษฎีกาตามรัฐธรรมนูญ หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่รัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรมด้วย ดังนั้นหลักนิติธรรม จึงนับว่ามีความสำคัญทั้งในเชิงกระบวนการและในเชิงเนื้อหา ที่เป็นรากแก้วของการบริหารราชการแผ่นดินและปกครองบ้านเมือง เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม

ประการที่สองคือ กฎหมายระหว่างประเทศหรือความตกลงระหว่างประเทศ โดยเฉพาะที่ประเทศไทยเข้าไปลงนามร่วมผูกพัน ส่งผลให้หลักนิติธรรมที่รับรองโดยกฎหมายระหว่างประเทศเข้ามามีบทบาทในการเมืองการปกครองของประเทศไทย เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปด้วยความเรียบร้อยในทุกมิติ ดังนั้นภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ได้ให้การรับรองหลักนิติธรรมไว้อย่างชัดเจน ย่อมมีผลให้หน่วยงานภาครัฐต้องดำเนินการตามหลักนิติธรรม สำหรับ

^{๑๕} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

ระดับระหว่างประเทศ องค์การสหประชาชาติได้ส่งเสริมให้ประเทศภาคีสมาชิกและองค์การระหว่างประเทศ ยอมรับหลักนิติธรรมโดยถือว่าหลักนิติธรรมเป็นปัจจัยพื้นฐานในการสร้างเสริมสันติภาพ รับรองสิทธิมนุษยชน และการบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (The United Nations Sustainable Development Goals) ดังจะเห็นได้จากกฎบัตรสหประชาชาติ (The Charter of the United Nations) ที่รับรองหลักการบางประการที่เป็นองค์ประกอบของหลักนิติธรรมไว้ในหลายข้อ นอกจากนี้องค์กรหลักของสหประชาชาติทั้งสมัชชาใหญ่ (The United Nations General Assembly) และคณะมนตรีความมั่นคง (The United Nations Security Council) ต่างผลักดันหลักการดังกล่าวเพื่อการผดุงรักษาและส่งเสริมสันติภาพ และความมั่นคงแห่งสิทธิเสรีภาพของปวงชน ผ่านการลงมติรับรองหลักนิติธรรมไว้ในหลายมติดังกล่าว เช่น มติที่ A/RES/๖๑/๓๙ มติที่ A/RES/๖๒/๗๐ และมติที่ A/RES/๖๓/๑๒๘ ว่าด้วยการอนุวัติข้อบทว่าด้วยหลักนิติธรรมในระดับชาติและนานาชาติ เป็นต้น เลขาธิการสหประชาชาติได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับหลักนิติธรรมไว้ว่า “สำหรับหลักนิติธรรมมีความเกี่ยวข้องกับหลักการของการปกครองที่บุคคลทุกคน ทั้งที่เป็นสาธารณชนหรือปัจเจกชน รวมถึงรัฐมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่ได้ประกาศใช้ การบังคับใช้กฎหมายต้องเสมอภาค การพิจารณาคดีจะต้องเป็นอิสระสอดคล้องกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนที่นานาชาติยอมรับ ต้องมีมาตรการที่สร้างความเชื่อมั่นในหลักการว่ากฎหมายเป็นสิ่งสูงสุด บุคคลมีความเสมอภาคกันตามกฎหมาย มีความรับผิดชอบต่อกฎหมาย ความเป็นธรรมในการใช้กฎหมาย มีการแบ่งแยกอำนาจ ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญของส่วนรวม กฎหมายต้องมีความชัดเจนแน่นอน ปราศจากการกระทำตามอำเภอใจ กระบวนการตามกฎหมายต้องมีความโปร่งใส”^{๑๖}

ทั้งนี้ระดับภูมิภาคอาเซียน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย หลักนิติธรรมได้เข้ามามีบทบาทเพิ่มมากขึ้น และคาดว่าจะมีบทบาทที่มากขึ้นในอนาคต เช่น ข้อ ๒ (๒) (n) ของกฎบัตรอาเซียน (The ASEAN Charter) ได้กำหนดพันธกรณีของประเทศสมาชิกไว้ว่า “ให้อาเซียนและรัฐสมาชิกยึดมั่นในกฎการค้าพหุภาคีและระบอบของอาเซียน โดยมีกฎเป็นพื้นฐานสำหรับการปฏิบัติตามข้อผูกพันทางเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ และการลดอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อไปสู่การจัดอุปสรรคทั้งปวงต่อการรวมตัวทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค” อันแสดงให้เห็นว่าการพัฒนากฎหมายและสถาบันทางกฎหมายของอาเซียนและของประเทศภาคีสมาชิก จะมีความสำคัญยิ่งต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ที่บัญญัติไว้ในกฎบัตรอาเซียน โดยเฉพาะในอารัมภบทของกฎบัตรอาเซียนได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า “เราบรรดาประชาชนของรัฐสมาชิกแห่งสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้... ในการนี้ได้ตกลงร่วมกัน ณ ที่นี้จะจัดตั้งโดยกฎบัตรนี้ตามกรอบกฎหมาย และกรอบสถาบันสำหรับอาเซียน” ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่ประชาคมอาเซียนได้แสดงเจตจำนงอย่างเป็นทางการที่จะยกระดับความสัมพันธ์ร่วมกันของประเทศสมาชิกจากการมีเจตจำนงทางการเมืองร่วมกัน ไปสู่ความสัมพันธ์ทางกฎหมายระหว่างประเทศที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และมีนิติสัมพันธ์ทางกฎหมายระหว่างประเทศต่อกัน รวมทั้งมีการจัดตั้งองค์การที่มีลักษณะถาวรขึ้น อีกนัยหนึ่งกล่าวได้ว่า อาเซียนได้

^{๑๖} United Nations and the Rule of Law, (Online) Available From <http://www.un.org/en/ruleoflaw/>

ยกระดับตัวเองไปสู่ความเป็น “ระบอบกฎหมาย” (rule-based regimes) เมื่อพิจารณาถึงเป้าหมายในการยกระดับตัวเองไปสู่ความเป็น “ระบอบกฎหมาย” ตลอดจนเจตนารมณ์และความมุ่งหมายของการก่อตั้งสมาคมอาเซียน เน้นระบอบประชาธิปไตยในหลักการธรรมาภิบาล โดยการมีรัฐบาลภายใต้รัฐธรรมนูญ และการส่งเสริมและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของอาเซียน สรุปได้ว่าอาเซียนมีความมุ่งหมายที่จะสถาปนาระบอบความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บน หลักนิติธรรม ที่มีกฎหมายและกฎระเบียบเป็นตัวกำหนด ซึ่งการที่อาเซียนจะประสบความสำเร็จบรรลุในเป้าหมายดังกล่าว จึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพกฎหมายของประชาคม ทั้งที่เป็นหลักกฎหมาย (legal principles) กฎเกณฑ์ทางกฎหมาย (legal rules) และสถาบันทางกฎหมาย (legal institutions) เป็นสำคัญ

นอกจากนี้ในอารัมภบทของกฎบัตรอาเซียนยังระบุว่า “ประเทศสมาชิกอาเซียนควรยึดหลักประชาธิปไตย หลักนิติธรรม และหลักธรรมาภิบาลที่ดี เคารพและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐาน” รวมทั้งในมาตรา ๑ (๗) ของกฎบัตรอาเซียนยังระบุว่าเป้าประสงค์และวัตถุประสงค์ของอาเซียนคือ เพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยให้เข้มแข็ง ยกระดับธรรมาภิบาลและหลักนิติธรรม ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและความรับผิดชอบของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน

ปฏิญญาเดลี (๑๙๙๕) ได้เน้นย้ำและขยายแนวคิดที่ว่า “หลักนิติธรรม” เป็นแนวคิดที่พลวัตซึ่งสามารถขยายความและปฏิบัติตามได้ และควรมีการนำมาปฏิบัติเพื่อคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิพลเรือนและการเมืองของบุคคลในสังคมเสรี ทั้งยังควรส่งเสริมให้มีการกำหนดเงื่อนไขทางสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทั้งนี้เพื่อให้มนุษย์แต่ละคนสามารถปฏิบัติตามความต้องการอันชอบธรรมและศักดิ์ศรีของตนได้^{๑๗}

อนึ่งนายโคฟี อันนัน อดีตเลขาธิการสหประชาชาติ ได้เคยกล่าวเกี่ยวกับหลักนิติธรรมเมื่อปี ค.ศ.๒๐๐๔ โดยให้หลักนิติธรรม หมายถึง หลักธรรมาภิบาลที่บุคคลทุกคน สถาบันและองค์กรต่างๆ ที่มีอยู่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงประเทศนั้นๆ เองมีหน้าที่รับผิดชอบต่อกฎหมายต่างๆ ที่ได้ประกาศใช้บังคับอย่างเท่าเทียม และได้มีการตัดสินพิพากษาอย่างอิสระและสอดคล้องกับบรรทัดฐานและมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชน^{๑๘}

การปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงครามกับหลักนิติธรรม

การปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม (Military Operations Other than War : Mootw) หมายถึง การปฏิบัติการที่ใช้ขีดความสามารถของกำลังทหาร ปฏิบัติการอื่นใดที่มีใช้การปฏิบัติการทางทหารเพื่อสงคราม โดยการปฏิบัติการเหล่านั้นเป็นการประยุกต์ใช้กำลังทหารในรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ากับเครื่องมือยุทธโศปกรณ์ และขีดความสามารถด้านอื่นของรัฐเช่น การเมือง การเศรษฐกิจ

^{๑๗} สรุปเอกสารประชุมระดับประมุขของรัฐและรัฐบาลกว่า ๑๗๐ ประเทศ ณ สำนักงานใหญ่องค์การสหประชาชาติ ระหว่างการประชุม World Summit พ.ศ.๒๕๔๘.

^{๑๘} หลักนิติธรรมสำหรับสิทธิมนุษยชนในภูมิภาคอาเซียน, เอกสารรายงาน HRRC Baseline Study on the Rule of Law in ASEAN, หน้า ๙-๑๔.

สังคมจิตวิทยา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม สาธารณสุข และด้านอื่นๆ เพื่อตอบสนองต่อผลประโยชน์ชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน ซึ่งจะส่งผลให้สามารถแก้ไขปัญหาสำคัญของชาติและการพัฒนาประเทศไปสู่ความมั่นคงและมั่งคั่ง ประชาชนอยู่ดีมีสุข มีความปลอดภัย มีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ตลอดจนได้รับความเป็นธรรมให้ดำรงชีวิตเป็นปกติสุขอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

หลักนิติธรรมและบทบัญญัติกฎหมายที่รองรับการปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม ประกอบด้วย ๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ๒) พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑ ๓) พระราชบัญญัติฉบับต่างๆ ที่รองรับการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร และ ๔) กฎ ข้อบังคับ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มีส่วนที่เกี่ยวข้องดังนี้

มาตรา ๓ “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์การอิสระ และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม”

มาตรา ๕๒ “รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ รัฐต้องจัดให้มีการทหาร... ที่มีประสิทธิภาพ... กำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วย”^{๑๙}

สำหรับพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑ มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ และการปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม โดยเฉพาะเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ การช่วยเหลือประชาชนในมิติต่างๆ และการสนับสนุนภารกิจอื่นของรัฐในการพัฒนาประเทศ มีดังนี้

มาตรา ๗ “การบริหารราชการของกระทรวงกลาโหม ต้องดำเนินการตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เว้นแต่กรณีใดที่มีความจำเป็นในการบริหารราชการของกระทรวงกลาโหม อาจกำหนดวิธีปฏิบัติราชการให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการปฏิบัติราชการของกระทรวงกลาโหมเป็นการเฉพาะ”

มาตรา ๘ “กระทรวงกลาโหม มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (๑) พิทักษ์รักษาเอกราชและความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรจากภัยคุกคามทั้งภายนอกและภายในราชอาณาจักร ปราบปรามการกบฏและการจลาจล โดยจัดให้มีและใช้กำลังทหารตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือตามกฎหมายกำหนด (๒) พิทักษ์รักษา ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ ตลอดจนสนับสนุนภารกิจของสถาบันพระมหากษัตริย์ (๓) ปกป้อง พิทักษ์รักษาผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองระบอบ

^{๑๙} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคง ตลอดจนสนับสนุนภารกิจอื่นของรัฐในการพัฒนาประเทศ การป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติ และการช่วยเหลือประชาชน... (๕) ปฏิบัติการอื่นที่เป็นการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงคราม เพื่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หรือปฏิบัติการอื่นใด ทั้งนี้ตามที่มีกฎหมายกำหนดหรือตามมติคณะรัฐมนตรี”

มาตรา ๑๐ “กระทรวงกลาโหม มีส่วนราชการ ดังต่อไปนี้ (๑) สำนักงานรัฐมนตรี (๒) สำนักงานปลัดกระทรวง... (๕) กองทัพบก

มาตรา ๑๕ “กองทัพบกมีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพบก การป้องกันราชอาณาจักร และดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังทหารตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม มีผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

มาตรา ๑๗ กองทัพบกมีส่วนราชการดังนี้ (๑) กองบัญชาการกองทัพบก (๒) กองทัพบก (๓) กองทัพเรือ และ (๔) กองทัพอากาศ”^{๒๐}

นอกจากนี้เพื่อให้การปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กฎหมายที่เกี่ยวข้อง หลักนิติธรรม และกรอบแนวทางการปฏิบัติของกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพบก และเหล่าทัพ เพื่อตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาสำคัญของชาติ และการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หน่วยงานทหารต้องปฏิบัติตามวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของภาครัฐ และมีประสิทธิภาพ ตามที่พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๗ “การบริหารราชการของกระทรวงกลาโหม ต้องดำเนินการตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” ประกอบพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ กำหนดไว้ที่สำคัญมีดังนี้

มาตรา ๖ “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้แก่ การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ดังนี้ ๑) เกิดประโยชน์สุขของประชาชน ๒) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ๓) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ๔) ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น ๕) มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ ๖) ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวก และได้รับการตอบสนองความต้องการ และ ๗) มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ”

มาตรา ๗ “การบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน หมายถึง การปฏิบัติราชการที่มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความผาสุกและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ความสงบและปลอดภัยของสังคมส่วนรวม ตลอดจนประโยชน์สูงสุดของประเทศ”

มาตรา ๘ “ในการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ส่วนราชการจะต้องดำเนินการโดยถือว่าประชาชนเป็นศูนย์กลางที่จะได้รับการบริการจากรัฐ และจะต้องมีแนวทางการบริหารราชการดังนี้... การปฏิบัติการกิจของส่วนราชการต้องเป็นไปโดยซื่อสุจริต ตรวจสอบได้ และ

^{๒๐} พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑

มุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน... ในกรณีที่ภารกิจใดจะมีผลกระทบต่อประชาชน สอนราชการต้องดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหรือชี้แจงทำความเข้าใจ เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงประโยชน์ที่ส่วนรวมจะได้รับจากภารกิจนั้น”^{๒๑}

อนึ่งการปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงครามของกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย และเหล่าทัพ ได้ดำเนินการตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม โดยการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสำคัญของชาติตามที่กฎหมายกำหนดหรือตามมติคณะรัฐมนตรีเช่น การแก้ไขปัญหาและสกัดกั้นยาเสพติดในพื้นที่ชายแดน แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การค้ามนุษย์ โจรสลัด การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การทำประมงผิดกฎหมาย การกระทำผิดกฎหมายของเด็กและเยาวชน การลักลอบนำสินค้าผิดกฎหมายเข้ามาในราชอาณาจักร การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาต่างๆ และการแก้ไขปัญหาโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 หรือโรคโควิด-19 รวมทั้งการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาการค้ายาเสพติดทางเกษตรตกต่ำ การส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่หน่วยทหาร เป็นต้น ทั้งนี้การปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงครามดังกล่าวนี้ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจะต้องได้การแต่งตั้งให้เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายหรือพระราชบัญญัติฉบับที่เกี่ยวข้องตามที่ได้รับมอบหมายด้วย

ปัจจุบันนี้การปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงครามกับหลักนิติธรรม นับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้ชัดแจ้งจากการแก้ไขปัญหาโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 หรือโรคโควิด-19 ซึ่งเป็นโรคที่ติดต่อได้ง่ายและมีอันตรายร้ายแรงอย่างมากต่อชีวิตของผู้ที่ได้รับเชื้อโรค ในขณะนี้ยังไม่มีวัคซีนป้องกันโรคและยารักษาโรคโดยตรง ส่งผลให้มีผู้ติดเชื้อและเสียชีวิตจากโรคดังกล่าวเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากหลายประเทศทั่วโลก จนองค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 หรือโรคโควิด-19 เป็นการระบาดใหญ่และต้องใช้มาตรการที่เข้มงวดเด็ดขาดยิ่งขึ้น ถือว่าเป็นสถานการณ์อันภัยที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประเทศ และความปลอดภัยต่อชีวิตของประชาชนโดยรวม

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 หรือโรคโควิด-19 ถือว่าเป็นสาธารณภัยร้ายแรงอย่างหนึ่งตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔ “สาธารณภัยหมายความว่า อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่น ๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณสุข ไม่ว่าเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต หรือร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือทรัพย์สินของรัฐ และให้หมายความรวมถึงภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมด้วย”^{๒๒}

^{๒๑} พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๕๖

^{๒๒} พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐

การแก้ไขปัญหาระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 หรือโรคโควิด-19 รัฐบาลโดยกระทรวงสาธารณสุข ได้ออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง แต่งตั้งเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. ๒๕๕๘ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๓ (ข้อ ๘) โดยให้ข้าราชการสังกัดกระทรวงกลาโหม ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงกลาโหม และข้าราชการสังกัดกระทรวงกลาโหม ซึ่งปฏิบัติงานด้านระบาดวิทยา การเฝ้าระวัง การป้องกัน หรือการควบคุมโรคติดต่อ เป็นเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. ๒๕๕๘ เฉพาะในเขตท้องที่ที่ตนมีอำนาจหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ โดยปฏิบัติการเฝ้าระวัง การป้องกัน หรือการควบคุมโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 หรือโรคโควิด-19 ร่วมกับข้าราชการกระทรวงสาธารณสุข ข้าราชการกระทรวงมหาดไทย ข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งกรุงเทพมหานคร องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล และเมืองพัทยา รวมทั้งส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการ เพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและดำรงชีวิตอย่างเป็นปกติสุข^{๒๓}

อนึ่งเพื่อให้การแก้ไขปัญหาระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 หรือโรคโควิด-19 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ รัฐบาลโดยนายกรัฐมนตรี ได้อาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ออกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ โดยให้ประกาศมีผลตั้งแต่วันที่ ๒๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ จนถึงวันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๓ ทั้งนี้ในปัจจุบันได้มีการขยายห้วงเวลาประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินดังกล่าว จนถึงวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๓ เพื่อใช้มาตรการเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ตามหลักมนุษยธรรมและหลักนิติธรรม ภายใต้บทบัญญัติกฎหมายและบูรณาการหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันแก้ไขปัญหการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 หรือโรคโควิด-19 ในทุกมิติ^{๒๔}

ในส่วนของฝ่ายทหารได้มอบให้ผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นหัวหน้าผู้รับผิดชอบในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง และให้ข้าราชการทหารซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่หรือได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในเขตท้องที่ตามประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ และเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา รวมทั้งมีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ ๔/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ เรื่อง แต่งตั้งผู้กำกับการปฏิบัติงานหัวหน้าผู้รับผิดชอบและพนักงานเจ้าหน้าที่ในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน ทั้งนี้เพื่อป้องกัน เฝ้าระวัง ควบคุม และระงับยับยั้งการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 หรือโรคโควิด-19 โดยมีข้อห้ามหรือข้อปฏิบัติบางอย่างสำหรับประชาชนเช่น ห้ามเข้าพื้นที่เสี่ยงต่อการติดต่อเชื้อโรค

^{๒๓} ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง แต่งตั้งเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. ๒๕๕๘ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๓

^{๒๔} ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

การปิดสถานที่เสี่ยงต่อการติดต่อโรค การปิดช่องทางเข้ามาในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยโรคติดต่อและกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ห้ามกักตุนสินค้าซึ่งเป็นยา เวชภัณฑ์ อาหาร น้ำดื่ม หรือสินค้าอื่นที่จำเป็นต่อการอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวันของประชาชน ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. ๒๕๔๒ ห้ามการชุมนุม ทำกิจกรรม หรือมั่วสุมกัน ณ ที่ใด ๆ ในสถานที่แออัด การชะลอการเข้าออกราชอาณาจักร การจำกัดเคลื่อนย้ายประชาชนจำนวนมากข้ามเขตพื้นที่ การควบคุมการใช้นานพาหนะบางเส้นทางจราจร มาตรการเหล่านี้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ รวมทั้งหลักกฎหมายและหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม^{๒๕}

สำหรับบทบาทการดำเนินการของฝ่ายทหารหรือกระทรวงกลาโหม โดยหน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย และเหล่าทัพ ได้ดำเนินการสนับสนุนแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 หรือโรคโควิด-19 ตั้งแต่ห้วงเดือนธันวาคม ๒๕๖๒ ที่ผ่านมา โดยกระทรวงกลาโหม ได้ดำเนินการกำหนดมาตรการภายในหน่วย ด้วยการออกประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่อง แนวทางและมาตรการในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 หรือโรคโควิด-19 ในฐานะที่เป็นกลไกหนึ่งของรัฐบาลในการปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม จึงได้นำศักยภาพของกองทัพทั้งกำลังพล ยุทโธปกรณ์ โรงพยาบาลและหน่วยแพทย์ทหาร ร่วมปฏิบัติการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 หรือโรคโควิด-19 ตั้งแต่เริ่มมีการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าวในประเทศไทย ต่อมาเมื่อสถานการณ์แพร่ระบาดมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเป็นวงกว้าง ได้ยกระดับการติดตามสถานการณ์และแก้ไขปัญหา ภายใต้กรอบการควบคุมบังคับบัญชาของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม เพื่อติดตามสถานการณ์ ประสานงาน และกำกับดูแลการสนับสนุนการแก้ปัญหาดังกล่าวให้แก่กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงประชาชนในด้านการกักตุนอาหาร ยา เวชภัณฑ์และสาธารณสุข ด้านเวชภัณฑ์ป้องกันและด้านมาตรการป้องกัน ทั้งนี้กระทรวงกลาโหม โดยหน่วยขึ้นตรงของกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย และเหล่าทัพ ได้สนับสนุนรัฐบาลในการปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงครามเกี่ยวกับการป้องกัน เฝ้าระวัง และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 หรือโรคโควิด-19 เพื่อร่วมกันบูรณาการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคให้เกิดประสิทธิภาพและทันต่อสถานการณ์สรุปได้ดังนี้

๑. การสนับสนุนด้านมาตรการป้องกัน : กระทรวงกลาโหม โดยหน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย และเหล่าทัพ ได้ดำเนินการ ดังนี้

๑.๑ จัดให้มีการคัดกรองกำลังพลที่มาปฏิบัติงานประจำวัน และการตั้งจุดคัดกรองโรคโดยการวัดไข้และติดตั้งจุดจ่ายแอลกอฮอล์เจลล้างมือตามพื้นที่ส่วนกลางของหน่วย รวมทั้งพิจารณา

^{๒๕} คำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ ๔/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ เรื่อง แต่งตั้งผู้กำกับการปฏิบัติงานหัวหน้าผู้รับผิดชอบและพนักงานเจ้าหน้าที่ในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน

จัดการประชุมระบบการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อลดการเดินทางร่วมประชุมในห้องประชุม ซึ่งจะเป็นการลดความเสี่ยงในการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 หรือโรคโควิด-19

๑.๒ จัดนายทหารชั้นผู้ใหญ่ พร้อมกำลังพลปฏิบัติงานร่วมกับศูนย์ปฏิบัติการในภาวะฉุกเฉิน (EOC) ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และท่าอากาศยานดอนเมือง เพื่อติดต่อประสานงานกับการท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย รวมถึงอำนวยความสะดวกในการคัดกรองและเคลื่อนย้ายคนไทยที่เดินทางกลับจากต่างประเทศ ไปยังพื้นที่ควบคุมโรคแห่งรัฐ (State Quarantine) ตามที่แผนการปฏิบัติที่กำหนดไว้

๑.๓ จัดกำลังพลเพื่อดำเนินการคัดกรองโรค ประจำด่านควบคุมโรค และช่องทางผ่านเข้าออก ณ จุดผ่านแดนในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ จำนวน ๑๕๖ จุด

๑.๔ สนับสนุนอากาศยานในการบินประชาสัมพันธ์ และสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันและยับยั้งการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 หรือโรคโควิด-19

๑.๕ จัดรถยนต์บรรทุกน้ำผสมสารฆ่าเชื้อโรค เข้าดำเนินการฉีดล้างสิ่งปนเปื้อนบนท้องถนนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และครอบคลุมไปยังพื้นที่ในต่างจังหวัดอย่างต่อเนื่อง

๒. การสนับสนุนด้านสาธารณสุข : กระทรวงกลาโหม โดยกองบัญชาการกองทัพไทย และเหล่าทัพ ได้ดำเนินการ ดังนี้

๒.๑ จัดเตรียมโรงพยาบาลสนาม เพื่อดำเนินการรองรับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 หรือโรคโควิด-19 โดยได้ปรับปรุงอาคารเรือนโรงในค่ายทหารทั่วทุกภูมิภาคเป็นโรงพยาบาลสนาม ได้แก่ ๑) กองบัญชาการกองทัพไทย ๒) กองทัพบก ๓) กองทัพเรือ และ ๔) กองทัพอากาศ รวมทั้งได้จัดเตรียมโรงพยาบาลทหาร สำหรับรองรับผู้ป่วยอาการไม่หนักและผู้ป่วยอาการปานกลางถึงอาการหนัก

๒.๒ จัดสถานที่กักกันโรคแห่งรัฐ (State Quarantine) โดยดำเนินการร่วมกับกระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่รองรับคนไทยที่กลับจากต่างประเทศ ณ ปัจจุบันมีจำนวนทั้งสิ้น ๒๖ แห่ง เป็นสถานที่ของทางราชการ ๒ แห่ง ได้แก่ อาคารกิจการสวัสดิการกองทัพเรือ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี และ อาคารรับรองโรงเรียนการบินกองทัพอากาศ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม และโรงแรมหรือสถานที่พักของเอกชนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และจังหวัดชลบุรี อีกจำนวน ๒๔ แห่ง ซึ่งจะทำให้มีห้องพักเดี่ยวที่สามารถรองรับการแยกกักกันได้กว่าจำนวน ๗,๙๐๐ ห้อง โดยมีโครงสร้างการบริหารจัดการในระดับนโยบาย ได้แก่ ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจพื้นที่กักกันโรคแห่งรัฐ มีที่ตั้ง ณ ศาลว่าการกลาโหม และมีหน้าที่อำนวยการ กำกับดูแลประสานงาน ติดตามสถานการณ์ และจัดทำแผนปฏิบัติการและบริหารจัดการพื้นที่ควบคุมโรคแห่งรัฐในภาพรวม โดยมีผู้บัญชาการสำนักนโยบายและแผนกลาโหม เป็นผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจพื้นที่กักกันโรคแห่งรัฐ และระดับปฏิบัติ ได้แก่ ศูนย์บริหารเหตุการณ์พื้นที่กักกันโรคแห่งรัฐ (State Quarantine) และศูนย์บริหารเหตุการณ์พื้นที่ควบคุมโรคแห่งรัฐทางเลือก (Alternative State Quarantine) โดยได้จัดนายทหารชั้นผู้ใหญ่ เป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ และมีการจัดกำลังชุดรักษาพยาบาลและชุดรักษาความปลอดภัย จากสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการ

กองทัพบกไทย เหล่าทัพ และองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละ State Quarantine โดยในปัจจุบันมีจำนวนผู้เข้าพักสะสมในพื้นที่กักกันโรคแห่งรัฐเพื่อกักกันโรค จำนวนทั้งสิ้น ๑๓,๕๘๒ คน เสร็จสิ้นกระบวนการกักกันโรคและเดินทางกลับภูมิลำเนาแล้ว จำนวน ๗,๖๗๑ คน ยังคงอยู่ระหว่างการกักกันโรค ณ พื้นที่กักกันโรคแห่งรัฐ จำนวน ๕,๗๔๕ คน (ข้อมูล ณ วันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๓)

๒.๓ การดำเนินโครงการพื้นที่กักกันโรคแห่งรัฐทางเลือก หรือ Alternative State Quarantine ได้ดำเนินการร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข เครือข่ายผู้ประกอบการโรงแรมและโรงพยาบาลเอกชน เพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการดำเนินการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าว ในพื้นที่ที่มีความสะดวกสบายและสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน ตามมาตรฐานที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด สำหรับชาวไทยหรือชาวต่างชาติที่มีใบอนุญาตประกอบอาชีพ (Work Permit) ที่เดินทางกลับประเทศไทย โดยการเข้าพักและกักกันโรคในสถานประกอบการธุรกิจ โรงแรมหรือสถานที่ที่ภาครัฐกำหนดเป็นเวลา ๑๔ วัน โดยสมัครใจรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเองทั้งหมด กระทรวงกลาโหมร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการต่างประเทศ และผู้ประกอบการโรงแรม เพื่อรองรับกลุ่มผู้เดินทางกลับประเทศไทยดังกล่าว โดยพื้นที่ควบคุมโรคแห่งรัฐทางเลือกนี้จะต้องมีโรงพยาบาลคู่สัญญาร่วมปฏิบัติการ หรือ Cooperative Hospital เพื่อร่วมสนับสนุนการบริการทางการแพทย์ตั้งแต่กระบวนการคัดกรอง การตรวจหาเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 และการรับตัวไว้รักษาพยาบาล กรณีที่เจ็บป่วยทั้งที่เกิดจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 หรือการเจ็บป่วยทั่วไปตลอดห้วงระยะเวลาการกักกันโรค โดยปัจจุบันมีโรงแรมในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เข้าร่วมโครงการ ๕ แห่ง ได้แก่ โรงแรมเมอเวนพิก บีดีเอ็มเอส เวลเนส รีสอร์ท ถนนวิฑู โรงแรมคิวิ ถนนสุขุมวิท โรงแรมริชมอนด์ ถนนรัตนธิเบศร์ โรงแรมรอยัลเบญจา ถนนสุขุมวิท และโรงแรมดิ ไอเดิล เรสซิเดนซ์ นวนคร ซึ่งมีผู้สมัครใจใช้บริการแล้ว จำนวน ๒๖๔ คน (ข้อมูล ณ วันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๓)

๒.๔ จัดทำคู่มือการปฏิบัติสำหรับกระบวนการควบคุมโรค ณ พื้นที่กักกันโรคแห่งรัฐ (State Quarantine) โดยอ้างอิงแนวทางการบริหารจัดการ State Quarantine แบบบูรณาการของกระทรวงสาธารณสุข รวมถึงได้บรรจุเอกสารขั้นตอนการเตรียมตัว และการปฏิบัติของผู้เดินทางและคนไทยที่จะเดินทางกลับเข้าประเทศไทย การปฏิบัติตนขณะที่ถูกกักกันโรคจนถึงกระบวนการในการส่งตัวกลับภูมิลำเนา เพื่อให้การบริหารจัดการพื้นที่ควบคุมโรคแห่งรัฐ และพื้นที่ควบคุมโรคแห่งรัฐทางเลือก เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีมาตรฐาน และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

๒.๕ กองทัพบก จัดตั้ง ศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-๑๙ กองทัพบก (ศบค.๑๙ ทบ.) โดยมีพันธกิจที่สำคัญดังนี้

๒.๕.๑ การสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ กำลังพล ครอบครัว และประชาชน ได้แก่ การจัดทำชุดข้อมูลที่ถูกต้องในรูปแบบต่างๆ อาทิ คู่มืออาหารต้านภัยโรคโควิด-19 กองทัพบก แผ่นภาพ infographic คลิปวิดีโอในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ความรู้ผ่านสื่อของกองทัพบก และชุดปฏิบัติการกิจการพลเรือน ที่เข้าถึงชุมชนทั่วภูมิภาค

๒.๕.๒ การปฏิบัติการควบคุมการแพร่ระบาด โดยจัดกำลังพลเข้าดำเนินการคัดกรองโรค ให้คำแนะนำในการป้องกันดูแลสุขภาพ ให้กับประชาชนที่ผ่านเข้าออก บริเวณพื้นที่ชายแดน จุดผ่านแดนทางบก จำนวน ๒๒ แห่ง การจัดเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในสถานที่ควบคุมผู้ต้องสงสัย ติดเชื้อในพื้นที่กักกันระดับท้องถิ่น (Local Quarantine) และจัดเจ้าหน้าที่เป็นชุดคัดกรองปฐมพยาบาล และชุดรักษาความปลอดภัยในพื้นที่กักกันโรคแห่งรัฐ (State Quarantine) จำนวน ๑๐ แห่ง สามารถรองรับผู้เข้ารับการกักกันตัวเพื่อสังเกตอาการได้ จำนวน ๓,๗๙๖ ห้อง

๒.๕.๓ จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินด้านความมั่นคง กองทัพบก (ศปม.ทบ.) เพื่อเป็นเจ้าพนักงานและผู้ช่วยเจ้าพนักงาน ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘ โดยจัดกำลังพลสนับสนุนการรักษาความปลอดภัยและควบคุมโรคตาม มาตรการของรัฐบาล จัดชุดสายตรวจ ๑,๕๑๒ ชุด ในห้วงเวลาที่มีการควบคุมการออกนอกเคสสถาน และการควบคุมเดินทางข้ามเขตจังหวัดของประชาชน

๒.๕.๔ การเตรียมความพร้อมในการสนับสนุนมาตรการป้องกัน และการแพร่ระบาดของ โรคโควิด-19 ของรัฐบาล โดยจัดเตรียมสถานที่เพื่อรองรับผู้ป่วยโรคโควิด-19 เป็นโรงพยาบาลสนาม สามารถรองรับผู้ป่วยได้ ๓ ระดับ ได้แก่

๒.๕.๔.๑ สถานที่รองรับผู้ป่วยระดับ ๑ จัดจากกองพันทหารเสนารักษ์ ๑๐ แห่ง มีขีดความสามารถรองรับผู้ป่วยได้ ๑,๑๓๐ เตียง ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร (เขาสวนกู่) จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน ๓๐๐ เตียง และกรมทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยานที่ ๑ กรุงเทพมหานคร จำนวน ๒๐๐ เตียง

๒.๕.๔.๒ สถานที่รองรับผู้ป่วยระดับ ๒ จัดจากโรงพยาบาลค่ายทหาร จำนวน ๘ แห่ง มีขีดความสามารถรองรับผู้ป่วยได้ ๘๐ เตียง

๒.๕.๔.๓ สถานที่รองรับผู้ป่วยระดับ ๓ จัดจากโรงพยาบาลทหาร จำนวน ๕ แห่ง มีขีดความสามารถรองรับผู้ป่วยได้ ๑๐๒ เตียง

๒.๕.๕ การสนับสนุนภาครัฐและช่วยเหลือประชาชน ได้ริเริ่มดำเนินมาตรการต่างๆ ที่จะช่วยเหลือ บรรเทาความเดือดร้อนจากผลกระทบแก่ประชาชนในด้านต่างๆ ได้แก่ การผลิตและแจกจ่าย หน้ากากอนามัยแบบผ้า, การนำผลผลิตทางการเกษตรจากโครงการทหารพันธุ์ดี มาจำหน่าย ให้กับประชาชนในราคาถูก, การรับซื้อผลผลิตเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและชาวสวนที่ประสบปัญหา ในการจำหน่ายพืชผลทางการเกษตร, การสนับสนุนรถครัวสนามเคลื่อนที่ประกอบอาหารแจกจ่าย ให้กับประชาชน, โครงการตู้ปันสุข, โครงการ Army Delivery โดยแจกจ่ายข้าวสาร อาหารแห้ง และอาหารปรุงสุก ให้ประชาชนด้วยการเดินเท้า การขับขี้อักรยาน จักรยานยนต์ รถยนต์ เรือ และการใช้สัตว์ต่าง(ล่อ) ในพื้นที่ ๔๑ จังหวัด เพื่อนำเครื่องอุปโภคบริโภคดังกล่าวไปมอบให้กับ ประชาชนที่เดือดร้อนถึงบ้านในพื้นที่ห่างไกล รวมถึงการให้บริการอื่นๆ เช่น การตัดผม การซ่อม เครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น

๒.๕.๖ การปฏิบัติการจิตวิทยา ดำเนินการสร้างความรู้และประชาสัมพันธ์ให้กับกำลังพล และครอบครัวของกองทัพบก ตลอดจนประชาชนทั่วไปให้รับทราบและเข้าใจประเด็นต่างๆ ผ่านสื่อ ทุกประเภท ได้แก่ การจัดทำสื่อบูชา การรายงานข่าว การจัดทำรายการทาง ททบ. และสถานี

วิทยุกระจายเสียงของกองทัพบก, การจัดทำภาพอินโฟกราฟิก คลิปสั้น รายการเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ และสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

โดยมีกรมกิจการพลเรือนทหารบก เป็นผู้รับผิดชอบหลักทางฝ่ายอำนวยการ และกรมแพทย์ทหารบก เป็นหน่วยหลักในการปฏิบัติร่วมกับหน่วยขึ้นตรงอื่นๆ ของกองทัพบก

นอกจากนี้กรมแพทย์ทหารบก ได้ร่วมกับวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยและภาคเอกชน ร่วมวิจัยและประดิษฐ์นวัตกรรมห้องแยกโรคสำหรับผู้ติดเชื้อที่แพร่กระจายเชื้อทางอากาศแบบประยุกต์ (Mobile Modified Airborne Infection Isolation Room : Modified AIIR) ชนิดเคลื่อนที่ได้ โดยได้ติดตั้งชุดอุปกรณ์ต้นแบบ และทดลองใช้งานในหอผู้ป่วยวิกฤตของโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ซึ่งนวัตกรรมดังกล่าวจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการติดตั้งและใช้งาน หอผู้ป่วยทั่วไปในโรงพยาบาล เนื่องจากติดตั้งได้รวดเร็วเป็นไปตามมาตรฐาน มีต้นทุนการผลิตต่ำ ปัจจุบันได้มีการผลิตและแจกจ่ายให้แก่โรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข และใช้ในโรงพยาบาลในสังกัดของกองทัพบก

๒.๖ ดำเนินการออกแบบและจัดการฝึกแก้ปัญหาบนโต๊ะ หรือ Table Top Exercise เตรียมพร้อมรองรับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค ให้กับกระทรวงสาธารณสุขและกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ได้ ร่างแผนปฏิบัติการเตรียมพร้อมรับมือกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 หรือโรคโควิด-19 ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาโรคดังกล่าวต่อไป

๓. การสนับสนุนด้านเวชภัณฑ์ป้องกัน : กระทรวงกลาโหม โดยสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย และเหล่าทัพ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก รวมทั้งกำลังพลและชมรมแม่บ้านของหน่วย ได้ร่วมกันจัดทำหน้ากากอนามัยทางเลือก เพื่อผลิตและแจกจ่ายให้แก่กำลังพล ครอบครัวและประชาชน เพื่อใช้ในการป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 หรือโรคโควิด-19 และบรรเทาปัญหาการขาดแคลนหน้ากากอนามัย ซึ่งได้ดำเนินการผลิต จำนวน ๒,๕๖๕,๘๘๐ ชิ้น และแจกจ่ายไปแล้ว จำนวน ๑,๓๐๙,๑๒๐ ชิ้น โดยมีขีดความสามารถในการผลิต ได้เฉลี่ย ๓๘,๐๘๐ ชิ้นต่อวัน รวมทั้งจัดทำกำลังพล พร้อมยานพาหนะสนับสนุนกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ (Department of Internal Trade, Ministry of Commerce) ขนส่งหน้ากากอนามัยไปยังตำบลปลายทางตามมาตรการควบคุมสินค้าของรัฐบาล และได้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินด้านความมั่นคง ที่ผ่านมาได้มีการจัดตั้งจุดตรวจด่านประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนลดหรืองดการเดินทาง และพักอาศัยอยู่ในบ้านพักอาศัยของตนเอง กิจกรรมทางสังคม และการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ตามชุมชนและเส้นทางสัญจรไปมาต่างๆ เพื่อลดการแพร่กระจายของโรค

๔. การช่วยเหลือเยียวยาประชาชน : กระทรวงกลาโหม โดยหน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย และเหล่าทัพ ได้ประชาสัมพันธ์เชิญชวนกำลังพลและครอบครัวร่วมบริจาคโลหิตให้แก่ศูนย์บริการโลหิต สภากาชาดไทย และโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า (ปัจจุบันบริจาคโลหิตกว่า ๒.๓ ล้านมิลลิลิตร) จัดกำลังพลสนับสนุน ศูนย์อำนวยการใหญ่จิตอาสา

พระราชทาน ร่วมกับ มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ กรุงเทพมหานคร และประชาชนจิตอาสา โดยนำ
 ถวายสิ่งพระราชทาน ไปมอบให้กับประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ของโรคติดเชื้อไวรัส
 โคโรนา-2019 หรือโรคโควิด-19 ในส่วนกองทัพบกได้จัดรถครัวสนามประกอบอาหารแจกจ่าย
 ในพื้นที่จังหวัดต่างๆ โดยได้แจกจ่ายอาหารกล่องรวมทั้งสิ้น ๒๑๖,๘๑๐ กล่อง และการจัดส่ง Army
 Repair Delivery บริการซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าถึงบ้านประชาชน รวมทั้งการช่วยเหลือเกษตรกรผลไม้
 ที่ได้รับผลกระทบราคาผลผลิตตกต่ำ โดยการซื้อมารับประทานภายในหน่วยและการจัดพื้นที่ให้
 จำหน่าย/กระจายสินค้า จำนวน ๓๗ พื้นที่ ตลอดจนการจัดทำ “ตู้ปันสุข” โดยนำเครื่องอุปโภคและ
 บริโภคใส่ตู้วางไว้ในที่สาธารณะ จำนวน ๓๐๐ ตู้ เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน
 นอกจากนี้สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย และเหล่าทัพ ได้เร่งรัด
 ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ และสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติตนที่ถูกต้อง
 ในห้วงระยะเวลาผ่อนปรนตามประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยมุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วนของสังคมเกิด
 ความเข้าใจอย่างถูกต้อง และสามารถป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 หรือ
 โรคโควิด-19 ในระยะต่อไปได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

สรุป

การปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงครามกับหลักนิติธรรม นับว่าสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากหลักนิติธรรมอันเป็นพื้นฐานแห่งกฎหมายและคุณธรรมทางกฎหมายนั้น สามารถเกื้อหนุนและเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม ในสถานการณ์ปัจจุบันได้เป็นอย่างดีประกอบกับภัยคุกคามของประเทศชาติมีหลายรูปแบบและหลากหลายมิติ โดยเฉพาะภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น โรคระบาด ยาเสพติด การค้ามนุษย์ โจรสลัด ภัยพิบัติธรรมชาติ แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง การทำประมงผิดกฎหมาย และการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สรุปได้ดังนี้

๑. การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยทหาร ในการปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม ต้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องเช่น พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. ๒๕๕๘ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด พ.ศ. ๒๕๓๔ พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๑ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. ๒๕๕๘ และพระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำผิดบางอย่างทางทะเล พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นต้น

๒. การปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงครามดังกล่าว นอกจากหน่วยทหารต้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องแล้ว ยังคงต้องปฏิบัติตามหลักนิติธรรมด้วย เนื่องจากหลักนิติธรรมเป็นพื้นฐานแห่งกฎหมายและคุณธรรมทางกฎหมาย ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้บัญญัติรองรับไว้ให้หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม

๓. การบังคับใช้กฎหมายในการปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม ซึ่งหน่วยทหารและเจ้าหน้าที่ทหาร ต้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งหลักนิติธรรมด้วยแล้ว เจ้าหน้าที่ทหารต้องได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าพนักงานตามบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติภารกิจนั้นๆ ด้วย เช่น แต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นต้น

๔. เพื่อให้การปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงครามเป็นไปอย่างบูรณาการ ประสานสอดคล้องและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากหน่วยทหารต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามหลักกฎหมายแล้ว ควรดำเนินการตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งถือได้ว่าเป็นหลักนิติธรรมอย่างหนึ่งด้วย เพื่อให้เกิดความผาสุกและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ความสงบสุขและปลอดภัยของสังคมส่วนรวม ตลอดจนประโยชน์สูงสุดของประเทศชาติและประชาชนอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือและบทความ

จรัญ ภัคดีธนากุล, หลักนิติธรรม : ความชอบธรรมตามกฎหมาย, เอกสารประกอบการบรรยายหลักสูตร หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย (นธป.) รุ่นที่ ๑.

ประยูร กาญจนดุล, หลักนิติรัฐ หลักนิติธรรม, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พ.ศ. ๒๕๕๓.

ประสาร ไตรรัตน์วรกุล, บทความเรื่อง หลักนิติธรรมกับการพัฒนาตามแนวในหลวงรัชกาลที่ ๙, ๒๕๖๐.

ปรีดี เกษมทรัพย์, ประชาธิปไตยกับชนชั้นกลาง, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, พ.ศ. ๒๕๓๖.

วิชญ์ เครื่องงาม, คำบรรยายเรื่อง “การใช้หลักนิติธรรมในประเทศไทย”, สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อรรถนิติ ดิษฐอำนาจ, วารสารศาลยุติธรรมปีที่ ๔ ฉบับที่ ๔, ๒๕๕๓.

ภาษาอังกฤษ

หนังสือและบทความ

Dicey, An Introduction to the Study of the law of the Constitution, (1985)

E.C.S. Wade, Constitutional law, 4th Ed. (1935)

Joseph Raz, “The Rule of law and Its Virtue”, 93 Law Quarterly Review (1977)

Lon Fuller, The Morality of law (Revised Ed. 1969)

ประวัติผู้เขียน

๑. ข้อมูลส่วนตัว

ยศ-ชื่อ-สกุล

พลโท สันติพงศ์ ธรรมปิยะ

ตำแหน่ง

เจ้ากรมกิจการพลเรือนทหารบก

วันเดือนปีเกิด

๑๔ กรกฎาคม ๒๕๐๕

อีเมลล์

santipong๒๒๓๘@gmail.com

๒. ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรีวิทยาศาสตร์บัณฑิต โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
 หลักสูตรหลักประจำ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก (รุ่นที่ ๓๔/๒๕๓๘)
 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา
 วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.๕๗/๒๕๕๙)

๓. ประวัติการทำงาน

ผู้บังคับกองพันทหารราบที่ ๒ กรมทหารราบที่ ๒๑ รักษาพระองค์
 ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ ๒๑ รักษาพระองค์
 ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ ๑๑
 ผู้บัญชาการกองพลทหารราบที่ ๒ รักษาพระองค์
 รองแม่ทัพภาคที่ ๑

๔. สถานที่ทำงาน

กรมกิจการพลเรือนทหารบก ในกองบัญชาการกองทัพบก
 ถนนราชดำเนินนอก แขวงบางขุนพรหม
 เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐
 โทรศัพท์ ๐ ๒๒๘๐ ๒๕๒๖
 โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๒๕๒๖